

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 564/2023-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 3. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 4. [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s. r. o., Južná trieda 28, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2Co/163/2022 z 30. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 13. februára 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2Co/163/2022 z 30. novembra 2022. Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd zrušil napadnuté rozhodnutie a vrátil vec na ďalšie konanie krajskému súdu a priznal im náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia sú stranou v konaní o zaplatenie sumy 2 844,97 eur v procesnom postavení žalobcov. Návrhom na vydanie platobného rozkazu zo 7. augusta 2020 sa žalobcovia domáhali zaplatenia náhrady za nútené obmedzenie vlastníckeho práva za obdobie troch rokov s príslušenstvom z dôvodu, že sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností špecifikovaných v ústavnej sťažnosti, na ktorých sa nachádzajú miestne komunikácie. Zákom č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom

usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov“) bolo na dotknutých pozemkoch zriadené vecné bremeno. Mesto Košice za pozemok odmietalo uhrádzať náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva.

3. Sťažovatelia tvrdia, že podľa zaužívanej praxe v týchto prípadoch vecné bremeno je odplatné a odplata prislúcha vo forme opakujúceho sa plnenia.

4. Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 12C/74/2020 zamietol žalobu sťažovateľov s poukazom na dve rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky [ďalej len „najvyšší súd“ (sp. zn. 2Cdo/194/2018 z 26. augusta 2019 a sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020)], ktoré konštatujú jednorazovú odplatu.

5. Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020 a otázku ustálenej rozhodovacej praxe.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Podstatou argumentácie sťažovateľov je to, že podľa ich názoru napadnuté rozhodnutie je arbitrárne z týchto dôvodov:

7. Sťažovatelia ako žalobcovia podávali žalobu na základe judikatúry, ktorá už bola konštantná a zastávala právny názor, že odplata za vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov je vo forme opakujúceho sa plnenia, renty. Teda v čase podania žaloby mali legitímne očakávania, že súd o ich nároku rozhodne presne tak, ako v ostatných prípadoch. To, že odplata za vecné bremeno, ktoré je zriadené zákonom o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov, má byť súdmi priznávaná vo forme opakujúceho sa plnenia (renty), a to až do usporiadania vlastníckych vzťahov, vyplýva zo samotného cieľa zákona. Cieľom zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov je majetkovoprávne usporiadanie vlastníckych vzťahov, teda aby sa vlastníkom pozemkov pod stavbami stali obce a samosprávne kraje prostredníctvom pozemkových úprav alebo zámenných zmlúv.

8. Ak sťažovatelia podávali žalobu na základe určitej konštantnej judikatúry, tak majú legitímne očakávania, že im bude vyplatená odplata za to, že mesto Košice ako žalovaný užíva ich pozemky.

9. Podľa sťažovateľov ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu sa vzťahuje len na odplaty za vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“) a nemôže sa aplikovať na vecné bremeno podľa zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov.

10. Nemožno porovnávať vecné bremeno zriadené podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a podľa § 4 ods. 1 zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov. Cieľom zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov, ako to

zo samotného zákona a aj z dôvodovej správy vyplýva, je vysporiadať vlastnícke vzťahy k pozemkom, na ktorých obce a samosprávne kraje majú postavené stavby, a to zámennou zmluvou alebo prostredníctvom pozemkových úprav. Namietaným rozhodnutím krajského súdu sa absolútne potiera zmysel a cieľ zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov. K vysporiadaní vlastníckych vzťahov obce a samosprávne kraje nepristúpia, lebo pozemky môžu držať, užívať, budovať na nich stavby a opravovať ich a nič za to nemusia platiť. Takýto výklad vedie *de facto* k pozbaveniu vlastníckeho práva, lebo vlastníkom ostáva iba holé vlastnícke právo. Od zverejnenia rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorého vychádzalo napadnuté rozhodnutie krajského súdu, uplynie štvrtý mesiac a mestá už prestávajú rokovať o zámenách pozemkov.

11. Vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov má byť dočasné, a to do vykonania pozemkových úprav. Ak vecné bremeno má byť dočasné, a nie trvalé, pričom nie je presne stanovený čas trvania, tak jedinou spravodlivou odplatou za vecné bremeno je odplata vo forme opakujúceho sa plnenia.

12. Vlastníci pozemkov nemajú žiaden právny prostriedok, aby donútili obce a samosprávne kraje k usporiadaní vlastníckych vzťahov. Je to výslovne na vôli obcí a samosprávnych krajov, či pristúpia k usporiadaní vlastníckych vzťahov k pozemkom a kedy. Ak zákon o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov nedáva vlastníkovi pozemku žiadnu možnosť domáhať sa usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom zaťaženým zákonným vecným bremenom a ponecháva ich usporiadanie výlučne na dobrej vôli užívateľa pozemku, tak opakovaná náhrada za vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov má v tomto prípade charakter donucujúceho prostriedku proti vlastníkovi stavby (obci a samosprávnemu kraju), aby tento vysporiadal majetkové vzťahy v súvislosti s obmedzením vlastníckeho práva vlastníka pozemku.

13. Vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov nevzniklo na pozemkoch, ku ktorým bolo dohodnuté s vlastníkmi pozemkov iné právo. Ak vlastník pozemku mal dohodnuté s obcou alebo samosprávnym krajom k pozemkom iné právo, napríklad bola uzatvorená nájomná zmluva ku dňu účinnosti zákona, tak na týchto pozemkoch vecné bremeno nevzniklo, a preto sú dve skupiny vlastníkov. Jedna skupina vlastníkov pozemkov pod stavbami obcí a samosprávnych krajov je tá, ktorá má uzatvorené nájomné zmluvy s obcami a so samosprávnymi krajmi a dostáva pravidelne odplatu, nájomné, a to ročne alebo mesačne, a na týchto pozemkoch vecné bremeno nie je zriadené. Druhá skupina vlastníkov pozemkov pod stavbami obcí a samosprávnych krajov je tá, ktorá nemala ku dňu účinnosti zákona uzatvorené nájomné zmluvy s obcami a so samosprávnymi krajmi, a na týchto pozemkoch vzniklo zákonné vecné bremeno.

14. Ak podľa ústavy vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnakú ochranu, tak ak jedna skupina dostáva pravidelne nájomné, tak aj druhá skupina by mala dostávať pravidelne odplatu za vecné bremeno, a to až do usporiadania vlastníckych vzťahov. V opačnom prípade nemôžeme hovoriť o rovnakej ochrane všetkých vlastníkov a o rovnakých právach všetkých vlastníkov.

15. Nemožno od bežných ľudí chcieť, aby predvídali v roku 2009, keď bol prijatý zákon o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov, ako budú rozhodovať súdy po 3 alebo 11 rokoch, či im vôbec patrí odplata za vecné bremeno, ak im patrí, či je jednorazová

alebo opakujúca sa, a to zvlášť v prípade, ak ustanovenia o odplate priamo v zákone nezakotvil zákonodarca.

16. Na krajských súdoch sa už ustálila judikatúra, že odplata je vo forme renty, a s iným názorom prišiel najvyšší súd po 11 rokoch. Je v rozpore s princípom právnej istoty, ak najvyšší súd po 11 rokoch od účinnosti zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov vysloví právny názor, že odplata za vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov je jednorazová, a to zvlášť vtedy, ak už bola ustálená judikatúra krajských súdov, že táto odplata je opakujúca sa (vo forme renty).

17. Z právneho názoru krajského súdu, ktorý je obsiahnutý v napadnutom rozsudku, vyplýva, že žalobu sťažovateľov musí okresný súd zamietnuť. Takéto rozhodnutie okresného súdu, ktorým súd žalobu zamietne, aj v prípade podaného odvolania odvolací súd potvrdí. Dovolanie proti nemu nebude prípustné vzhľadom na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020, a preto sťažovatelia nemajú iný účinný prostriedok nápravy proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

18. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia čl. 12 ods. 1 ústavy, základných práv podľa čl. 20 ods. 1 prvej a druhej vety, čl. 20 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu vydaným v konaní, v ktorom sa domáhali odplaty za vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov.

19. Podľa čl. 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

20. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu je aj v zmysle poučenia, ktoré obsahuje, možné podať dovolanie. Jeho podanie nevyučuje ani procesnoprávna úprava, a preto ústavný súd považuje podanie ústavnej sťažnosti sťažovateľmi v tomto štádiu konania pred všeobecnými súdmi za predčasné.

21. Z ústavnej kompetencie súdov interpretovať a aplikovať zákony totiž vyplýva aj ich oprávnenie dopĺňať a rozvíjať existujúcu judikatúru, čo sa týka relevantných právnych otázok v prerokovaných veciach. Nemožno namietat' proti tomu, aby judikatúra súdov v konkrétnych prípadoch spresňovala a dopĺňala objasňovanie obsahu a zmyslu zákona za podmienky, že dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, možno rozumne zahrnúť pod zákonné znaky právnej normy aplikovanej na konkrétny prípad (m. m. III. ÚS 271/05).

22. Požiadavka právnej istoty automaticky neznamená, že sa judikatúra najmä najvyššieho súdu nemôže vyvíjať, resp. že v prípade, ak je prijaté ojedinelé rozhodnutie vybočujúce z doterajšej línie rozhodovacej praxe, sa konajúci súd nemôže vrátiť na pôvodnú líniu rozhodovacej činnosti (IV. ÚS 46/2012).

23. Je potrebné osobitne zdôrazniť, že za súčasnej právnej úpravy sťažovateľa vo všeobecnosti nie sú vystavení riziku odmietnutia ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu pre jej oneskorenosť, ak proti nemu podajú vecne neúspešné dovolanie. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (I. ÚS 96/2022). Predĺženie začiatku plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nemožno *a priori* vylúčiť vtedy, ak bolo dovolanie odmietnuté ako neprípustné z dôvodov závislých od uváženia dovolacieho súdu.

24. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu konštatuje nateraz existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu ústavnej sťažnosti, a to neprípustnosť ústavnej sťažnosti podanej predčasne, preto ústavnú sťažnosť odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu